

trú(c): aquell no embolca els excrements directament, però és clar que la gent del poble i els curandera fàcilment els havien de confondre del tot i a ells era el budell que l'interessava; no pas l'altre, del qual només gent molt sàvia el distingia i se n'havia de preocupar. ⁵

En baix grec la pronúncia en tots els neutres de tal terminació es reduïa fònicament a *-i*. Hem de partir, doncs, d'una base fonètica PERITÓNI. Arribar des d'aquí a un *peritúdi* no és exactament regular, però poc se'n falta. No fóra gaire suposar que en català hi hagué antecedents mossàrabs o arabitzants: els mestres de Salern eren en gran part sarraïns i amb més cultura greco-siciliana que purament llatina, sense comptar amb la possibilitat d'una transmissió directa a València des del regne bizantí de Dènia, Alacant i Todmir (veg. FARDATXO). Si fos així se'n explicaria automàticament el canvi de *trud* en *-trot* amb *ó* i *-t* pel sistema fonètic àrab; la terminació *-ú* també ens recorda el cas del mossarabisme mallorquí *capirú*, atansament ben suggestiu puix que aquest ve de **capyrón*, ²⁰ i per tant això ja bastaria per explicar el canvi de PERITÓNI en *peritú*.

És clar que això també pot ser un cas de trivialització de sufix; i el diftong *-uy* de JMarc, Aversó i Menorca, sembla que realment exigeix una base amb *-d'*, ²⁵ i la *-t* de *paltró* també sembla apuntar a una base amb oclusiva dental. Aquesta s'explicaria per les contaminacions, ben naturals, de PERTÚDIT o PROTRUDERE que he suggerit i fonamentat, al principi, com a cosa dels tècnics veterinaris i llurs intervencions amb *botavant* ³⁰ (cast. *pux-avante*). Tanmateix no hi ha motiu per creure que una causa exclougui l'altra, i al contrari fàcilment pogué actuar l'una deçà i l'altra dellà.

Per què el gènere femení? Ja hem vist que no és general, i que en el S. XIV era masculí. Degué haver-hi ³⁵ influència dels infinits abstractes en *-tudo* (molt usats pels catedràtics): potser de sinònims com *la perdiu*, *la freixura*, *la corada*, *l'entranya*. El pas de *-ud* a *-uc* és ben explicable, i també el de *-uò* a *-uf*. També deu ser encara una altra variant del nostre mot un «*probanora*, budells de be», registrat per AlcM a Mont-roig, cf. les variants citades men. *portura*, *poltrota*, *pa-*, *paltrófa*; alteració segurament mossàrab, potser passant per **por(a)dora* > **pro(v)adora* i contaminació de la *-n* de *menuts*; o algun altre canvi de fonètica inductiva. ⁴⁵

Per acabar no descarto que es puguin trobar corrents etimològics diferents, i fins contradictoris, particularment alguna cosa d'aff al verb PAIR (a la Vall de Gallinera la *poltrota* és justament el païdor, però ⁵⁰ això és molt minoritari); o bé quelcom de la família de PULTEM 'farro' (veg. POTINER i PALTREJAR); o amb el cast. *potra* 'hèrnia'. Encara que tot seria molt més rebuscat, no descartem algunes confluències de detall per aqueixos costats.

DERIV.: *Empaltrucar* 'enfitar, fer el ventre gros', *-ucat* 'indigestat' (AlcM, *-pa-* i *-pe-*, Olot; ex. «aquest conill està *esmpeltrucat*»).

¹ El segon manuscrit, font antiga menys important, del dicc. de JMarc, en lloc de *paltruu* porta *saltruu*, ⁶⁰

no sabem si mala lectura del copista, o si té a veure amb la variant *sapultrú* (amb l'article aglutinat) que AlcM registra a la pagesia mallorquina (Bunyola, Manacor).—² Justament un *embuchado* es defineix, segons les grans autoritats cast. «negocio revestido de una apariencia engañosa para ocultar algo de más importancia que se quiere hacer pasar inadvertido», «introducción fraudulenta de votos», «enojo disimulado»; i això també es diu un *entripado*. It. *dare il boccone* «corrompere», *boccone* «pillola velenosa» (S. XVII); *dare il boccone a uno* 'emmetzinar-lo', è un mal boccone quel che affoga, i si *boccone amaro* és frase feta per «dispiacere», ja el nostre Ausiàs es planya d'un *amarc boci*.—³ És un mot tan oblidat en cat. central que Fabra va ometre'l en el DOrt. i el DFa., encara que el mantinguí el Lab. de 1888; però Vogel, sense altra guia que deixar-se dur per l'analogia de *poruc*, *-uga*, *xaruc*, *-uga*, en féu un infundat adjectiu *poltruc*, *-uga*.—⁴ Almenys em consta que el mot no és mort, car m'oferiren un embotit de porc d'aquest nom fa pocs mesos en el terme de Tordera. Però no estic gens segur ni de si era d'allà la dona que ho deia ni de la terminació que hi donava.

Paltrugament, *paltrugar*, V. *paltrejar* *Paltuc*, V. *paltrú* *Paltufada*, V. *paltada* *Paluda*, *palut*, *palusa*, torno a denunciar l'abús d'usar el manualet de «preparació» dantesca per Andreu Febrer, en jargó xampurrat, com un text català *Palúdic*, *paludícola*, *paludisme*, *paludós*, V. *paül* *Palumbo*, V. *paloma* *Palus*, llició mutilada per *palusca(l)m* = PANESCALM *Paluixó*, V. *pal* *Palustra*, *palustrada*, *palustre*, V. *balustre* i *pala* *Palustre* adj., V. *paül* *Palustre*, V. *balustre* *Palutx*, no és més que una grafia bàrbara per *peluix* *Pálvera*, V. *parva* *Pam*, V. *palma* *Pam*, onomatopeia del soroll d'un cop; d'on el terme infantil *pama* *Pamar*, *pamejar*, V. *apamar* (PALMA) *Pamboli*, *pambolier*, V. *pa* *Pamela* 'capell femení de palla', en memòria de l'heroïna de la novella d'aquest nom, escrita per l'anglès Samuel Richardson (1689-1761) *Pamet*, V. *pam* (PALMA) *Pamfic*, *-igo(l)*, V. *pa* *Pàmfil*, *pamfilisme*, *pamflet*, *pamfletista*, V. *filo-* *Pamfòbia*, V. *panto-*

PAMFONT, men. espècie de barb allargassat, potser ultracorrecció mossàrab de BARBUS FONTIS 'barb de font' > *babfont*s amb diferenciació *bf* > *mf* i *p* < *b* havent pres aquesta sonora per una pronúncia de moros incapaços d'articular una *p*-romànica.

Pampa, *pampagiat*, V. *pàmpol*; com a nom de les planes australs d'Amèrica, del quítxua *pàmpa* 'plana, planície' *Pampagoll* (no en Lab. ni en cap font responsable: error de lectura per *papagai* nom de vela) ⁵⁵ *Pampalina*, V. *pamplina* *Pampallina*, V. *pagellida* (PAGELL) *Pampalònia*, sembla encreuament de peònia amb *pamplina* *Pampallola*, *pampallona*, *pampallota*, V. *papallona*